

TEORIA GRUP II – WYKŁAD 10.

WYDZIAŁ FIZYKI UW

Piotr M. Sołtan

Katedra Metod Matematycznych Fizyki

Semestr letni 2025/2026

TWIERDZENIE

Niech G będzie jednospójną macierzową grupą Liego i niech $(\mathcal{U}, f)$ będzie lokalnym homomorfizmem w macierzową grupę Liego H . Wówczas istnieje dokładnie jeden homomorfizm grup Liego $\Phi: G \rightarrow H$ taki, że $\Phi|_{\mathcal{U}} = f$.

DOWÓD

Krok 1: Definicja Φ wzdłuż drogi.

Niech $[0, 1] \ni t \mapsto A(t) \in G$ będzie drogą w G od $A(0) = \mathbb{1}$ do $A = A(1)$. Podział $0 = t_0 < t_1 < \dots < t_m = 1$ przedziału $[0, 1]$ nazwiemy **dobrym**, jeśli dla każdego $k \in \{0, \dots, m-1\}$ i dowolnych $s, t \in [t_k, t_{k+1}]$ mamy $A(t)A(s)^{-1} \in \mathcal{U}$. Istnienie dobrych podziałów wynika z ciągłości odwzorowania $t \mapsto A(t)$.

Teraz ustalmy dobry podział $t_0 < t_1 < \dots < t_m$ i zauważmy, że

$$A = (A(1)A(t_{m-1})^{-1})(A(t_{m-1})A(t_{m-2})^{-1}) \cdots (A(t_2)A(t_1)^{-1})A(t_1).$$

W świetle powyższego wzoru proponujemy następującą definicję $\Phi(A)$:

$$\Phi(A) = f(A(1)A(t_{m-1})^{-1})f(A(t_{m-1})A(t_{m-2})^{-1}) \cdots f(A(t_2)A(t_1)^{-1})f(A(t_1)).$$

(mamy $A(t_1) = A(t_1)A(t_0)^{-1} \in \mathcal{U}$). Musimy teraz wykazać, że $\Phi(A)$ nie zależy od wyboru dobrego podziału.

Dowód

Zauważmy, że jeśli $t_0 < t_1 < \dots < t_m$ jest dobrym podziałem $[0, 1]$, to dla każdego j i $s \in]t_j, t_{j+1}[$ podział $t_0 < t_1 < \dots < t_j < s < t_{j+1} < \dots < t_m$ jest dobrym podziałem. Jeśli zamiast $t_0 < t_1 < \dots < t_m$ użylibyśmy $t_0 < t_1 < \dots < t_j < s < t_{j+1} < \dots < t_m$ do zdefiniowania $\Phi(A)$ otrzymalibyśmy

$$\Phi(A) = f(A(1)A(t_{m-1})^{-1}) \cdots f(A(t_{j+1})A(s)^{-1})f(A(s)A(t_j)^{-1}) \cdots f(A(t_2)A(t_1)^{-1})A(t_1).$$

Ale $(A(t_{j+1})A(s)^{-1})(A(s)A(t_j)^{-1}) = A(t_{j+1})A(t_j)^{-1} \in \mathcal{U}$, więc

$$f(A(t_{j+1})A(t_j)^{-1}) = f\left((A(t_{j+1})A(s)^{-1})(A(s)A(t_j)^{-1})\right) = f(A(t_{j+1})A(s)^{-1})f(A(s)A(t_j)^{-1}),$$

co oznacza, że wartość $\Phi(A)$ otrzymana z podziału zawierającego liczbę s jest taka sama jak otrzymana z wyjściowego podziału.

Tym samym wykazaliśmy, że dla dowolnego dobrego podziału, podział od niego drobniejszy jest dobry i nie zmienia definicji Φ wzdłuż wybranej drogi.

Dowód

Teraz dla dowolnych dwóch dobrych podziałów każdy podział wspólnie drobniejszy niż one da tę samą wartość $\Phi(A)$, która jest z jednej strony równa wartości wyznaczonej przez pierwszy podział, a z drugiej strony wartości wyznaczonej przez drugi podział. Oznacza to, że $\Phi(A)$ nie zależy od wyboru dobrego podziału.

Krok 2: *Niezależność definicji Φ od wyboru drogi.*

Ponieważ G jest jednospójna, jeśli A_0 i A_1 są dwoma drogami od 1 do A , to istnieje między nimi **homotopia**, tj. ciągłe odwzorowanie $H: [0, 1] \times [0, 1] \rightarrow G$ takie, że

- $\forall t \in [0, 1] \ H(0, t) = A_0(t),$
- $\forall t \in [0, 1] \ H(1, t) = A_1(t),$
- $\forall s \in [0, 1] \ H(s, 0) = 1,$
- $\forall s \in [0, 1] \ H(s, 1) = A.$

Dowód

Zauważmy, że z racji tego, że $[0, 1] \times [0, 1]$ jest zbiorem zwartym, istnieje $N \in \mathbb{N}$ takie, że

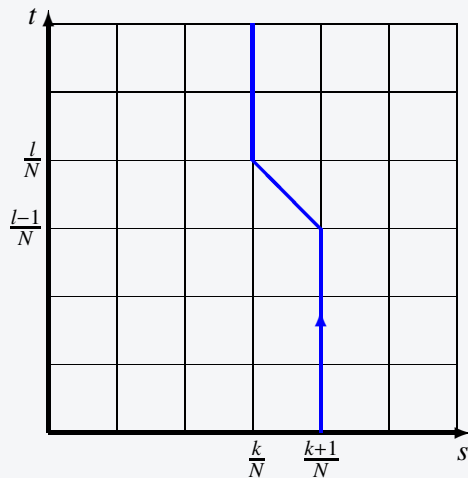
$$\left(\max\{|s - s'|, |t - t'|\} \leq \frac{2}{N}\right) \implies \left(H(s, t)H(s', t')^{-1} \in \mathcal{U}\right).$$

Teraz zdefiniujmy drogi $\{B_{k,l} | k = 0, \dots, N-1, l = 0, \dots, N\}$ kładąc $B_{k,l} = H \circ b_{k,l}$, gdzie

$$b_{k,l}: [0, 1] \ni t \mapsto \begin{cases} \left(\frac{k+1}{N}, t\right) & t \in \left[0, \frac{l-1}{N}\right] \\ \left(\frac{k+1}{N} - \frac{t}{N}, t\right) & t \in \left]\frac{l-1}{N}, \frac{l}{N}\right[\\ \left(\frac{k}{N}, t\right) & t \in \left[\frac{l}{N}, 1\right] \end{cases}$$

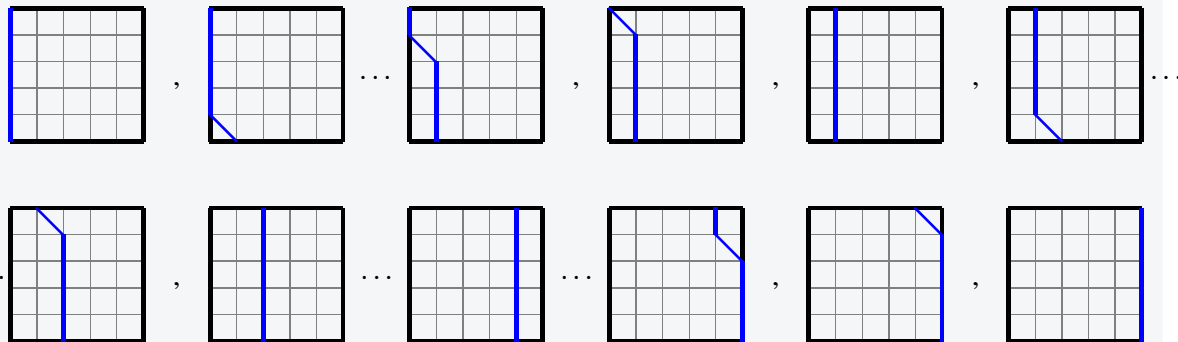
dla $l > 0$ oraz $B_{k,0}(t) = \left(\frac{k}{N}, t\right)$. W szczególności $B_{0,0} = A_0$.

Dowód

Ustawmy drogi ze zbioru $\{B_{k,l}\} \cup \{A_1\}$ w następujący ciąg:

$$A_0 = B_{0,0}, B_{0,1}, \dots, B_{0,N-1}, B_{0,N}, B_{1,0}, B_{1,1}, \dots, B_{1,N}, B_{2,0}, \dots, B_{N-1,0}, \dots, B_{N-1,N-1}, B_{N-1,N}, A_1.$$

Dowód

Wykażemy, że wartość $\Phi(A)$ zdefiniowanego wzdłuż kolejnych dróg w opisanym ciągu jest taka sama, co oczywiście pokazuje, że wartość $\Phi(A)$ wyznaczona przez drogę A_0 jest taka sama, co wyznaczona przez drogę A_1 .

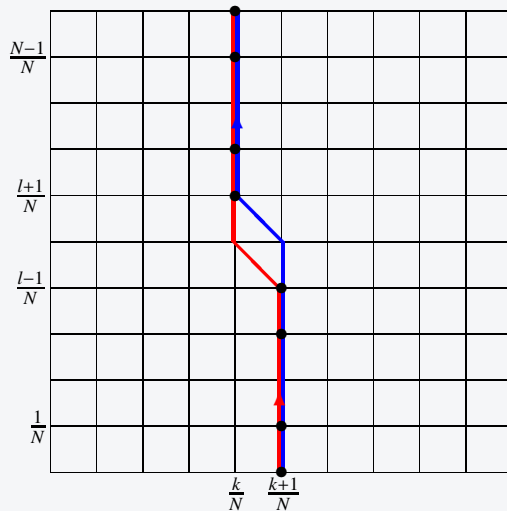
Wartość $\Phi(A)$ wzdłuż danej drogi jest zdeterminowana przez wybór dobrego podziału $t_0 < \dots < t_m$ przedziału $[0, 1]$ wzorem

$$\Phi(A) = f(A(1)A(t_{m-1})^{-1})f(A(t_{m-1})A(t_{m-2})^{-1}) \cdots f(A(t_2)A(t_1)^{-1})A(t_1)$$

(choć wiemy już, że $\Phi(A)$ tak na prawdę nie zależy od podziału). Weźmy dwie drogi $B_{k,l}$ i $B_{k,l+1}$ ($0 < l < N - 1$) i wybierzmy punkty podziału w następujący sposób:

$$0 < \frac{1}{N} < \dots < \frac{l-1}{N} < \frac{l+1}{N} < \frac{l+2}{N} < \dots < \frac{N-1}{N} < 1.$$

Dowód

DOWÓD

Zaznaczone punkty są obrazami przy odwzorowaniu $b_{k,l}$ punktów dobrego podziału $[0, 1]$ na mocy wyboru liczby N . Ale to oznacza, że opisany wyżej podział daje dokładnie takie same wyniki dla krzywej $B_{k,l}$ i dla krzywej $B_{k,l+1}$. Ponieważ wartości $H(s, 0)$ i $H(s, 1)$ nie zależą od s , podobny argument pokazuje, że wartość $\Phi(A)$ nie zmienia się przy przejściu od $B_{k,0}$ do $B_{k,1}$ i od $B_{k,N}$ do $B_{k+1,0}$.

Krok 3: Φ jest homomorfizmem.

Rozważmy dwie drogi $t \mapsto A(t)$ i $s \mapsto B(s)$ w G – pierwsza od $\mathbb{1}$ do $A = A(1)$ i druga od $\mathbb{1}$ do $B = B(1)$ – i niech $t_0 < \dots < t_m$ będzie dobrym podziałem dla $t \mapsto A(t)$, a $s_0 < \dots < s_k$ będzie dobrym podziałem dla $s \mapsto B(s)$. Dalej zdefiniujemy $C: [0, 1] \rightarrow G$ kładąc

$$C(t) = \begin{cases} B(2t) & t \in [0, \frac{1}{2}] \\ A(2t - 1)B & t \in]\frac{1}{2}, 1] \end{cases}.$$

Dowód

Nietrudno się przekonać, że C jest drogą od 1 do AB oraz że

$$\frac{s_0}{2} < \frac{s_1}{2} < \dots < \frac{s_{k-1}}{2} < \frac{1}{2} < \frac{1}{2} + \frac{t_1}{2} < \frac{1}{2} + \frac{t_2}{2} < \dots < \frac{1}{2} + \frac{t_m}{2} \quad (\P)$$

jest dobrym podziałem dla C .

Obliczając $\Phi(A)$ i $\Phi(B)$ w oparciu o podziały $t_0 < \dots < t_m$ i $s_0 < \dots < s_k$ otrzymujemy odpowiednio

$$\Phi(A) = f(A A(t_{m-1})^{-1}) f(A(t_{m-1}) A(t_{m-2})^{-1}) \dots f(A(t_2) A(t_1)^{-1}) f(A(t_1))$$

oraz

$$\Phi(B) = f(B B(s_{k-1})^{-1}) f(B(s_{k-1}) B(s_{k-2})^{-1}) \dots f(B(s_2) B(s_1)^{-1}) f(B(s_1)).$$

Dowód

Natomiast obliczając $\Phi(AB)$ w oparciu o podział $(\mathfrak{P})$ dla drogi $t \mapsto C(t)$ dostajemy

$$\begin{aligned}
 \Phi(AB) &= f\left(AB C\left(\frac{1}{2} + \frac{t_{m-1}}{2}\right)^{-1}\right) f\left(C\left(\frac{1}{2} + \frac{t_{m-1}}{2}\right) C\left(\frac{1}{2} + \frac{t_{m-2}}{2}\right)^{-1}\right) \cdots f\left(C\left(\frac{1}{2} + \frac{t_1}{2}\right) C\left(\frac{1}{2}\right)^{-1}\right) \\
 &\quad \times f\left(C\left(\frac{1}{2}\right) C\left(\frac{s_{k-1}}{2}\right)^{-1}\right) f\left(C\left(\frac{s_{k-1}}{2}\right) C\left(\frac{s_{k-2}}{2}\right)^{-1}\right) \cdots f\left(C\left(\frac{s_2}{2}\right) C\left(\frac{s_1}{2}\right)^{-1}\right) f\left(C\left(\frac{s_1}{2}\right)\right) \\
 &= f(AB B^{-1} A(t_{m-1})^{-1}) f(A(t_{m-1}) B B^{-1} A(t_{m-2})^{-1}) \cdots f(A(t_1) B B^{-1}) \\
 &\quad \times f(B B(s_{k-1})^{-1}) f(B(s_{k-1}) B(s_{k-2})^{-1}) \cdots f(B(s_2) B(s_1)^{-1}) f(B(s_1)) \\
 &= \Phi(A) \Phi(B).
 \end{aligned}$$

Krok 4: $\Phi|_{\mathcal{U}} = f$.

Weźmy $A \in \mathcal{U}$ oraz drogę $[0, 1] \ni t \mapsto A(t) \in \mathcal{U}$ (zbiór $\mathcal{U}$ jest łukowo spójny) od $\mathbb{1}$ do A . Dalej niech $t_0 < \cdots < t_m$ będzie dobrym podziałem dla tej drogi. Indukcyjnie pokażemy, że $\Phi(A(t_j)) = f(A(t_j))$ dla wszystkich j .

Dowód

Ustalmy j . Wtedy odwzorowanie $[0, 1] \ni s \mapsto A(t_j s)$ jest drogą od $\mathbb{1}$ do $A(t_j)$ i $\frac{t_0}{t_j} < \dots < \frac{t_j}{t_j}$ jest dobrym podziałem dla tej drogi. Stąd podstawiając odpowiednie punkty podziału dostajemy

$$\Phi(A(t_j)) = f(A(t_j)A(t_{j-1})^{-1}) \cdots f(A(t_2)A(t_1)^{-1})f(A(t_1)).$$

Dla $j = 1$ oznacza to $\Phi(A(t_1)) = f(A(t_1))$.

Teraz przypuśćmy, że dla pewnego $j \geq 1$ mamy $\Phi(A(t_j)) = f(A(t_j))$. Wtedy

$$\begin{aligned} \Phi(A(t_{j+1})) &= f(A(t_{j+1})A(t_j)^{-1})f(A(t_j)A(t_{j-1})^{-1}) \cdots f(A(t_2)A(t_1)^{-1})f(A(t_1)) \\ &= f(A(t_{j+1})A(t_j)^{-1})\Phi(A(t_j)) \\ &= f(A(t_{j+1})A(t_j)^{-1})f(A(t_j)). \end{aligned}$$

Wreszcie, skoro $A(t_{j+1})A(t_j)^{-1}$, $A(t_j)$ oraz iloczyn $A(t_{j+1})A(t_j)^{-1} \cdot A(t_j) = A(t_{j+1})$ należą do $\mathcal{U}$, a f jest lokalnym homomorfizmem

$$\Phi(A(t_{j+1})) = f(A(t_{j+1})).$$

Dla $j = m$ otrzymujemy $\Phi(A) = f(A)$.

DOWÓD

Krok 5: Jedyność homomorfizmu Φ .

$\mathcal{U}$ jest otoczeniem $1 \in G$, a G jest spójna, więc G jest algebraicznie generowana przez $\mathcal{U}$. Innymi słowy każdy element $A \in G$ jest postaci $A = A_1 \cdots A_N$, dla pewnych $A_1, \dots, A_N \in \mathcal{U}$. Zatem

$$\Phi(A) = \Phi(A_1) \cdots \Phi(A_N) = f(A_1) \cdots f(A_N).$$

Wzór ten wyznacza $\Phi(A)$ w oparciu o wartości f na elementach $\mathcal{U}$, co implikuje jedyność homomorfizmu Φ .

Krok 6: Ciągłość homomorfizmu Φ .

Skoro $\Phi|_{\mathcal{U}} = f$, a f jest z założenia odwzorowaniem ciągłym, homomorfizm Φ jest ciągły na otoczeniu jedynek. Dla $A \in G$ i $A_m \xrightarrow{m \rightarrow \infty} A$ mamy

$$\Phi(A_m) = \Phi(A_m A^{-1}) \Phi(A) \xrightarrow{m \rightarrow \infty} \Phi(1) \Phi(A) = \Phi(A),$$

bo $A_m A^{-1}$ należy do $\mathcal{U}$ dla dostatecznie dużych m . □